

OBSERVAȚII ORNOTOLOGICE PRIVIND AVIFAUNA ACVATICĂ A REZERVAȚIEI NATURALE: "REFUGIUL ORNITOLOGIC SÂNPAUL" - JUDEȚUL HARGHITA

SZABÓ JÓZSEF

Observații ornitologice în zona mlaștinilor de la Sânpaul au fost efectuate până în prezent doar ocazional de către ornitologii E. NAGY și M.VASVÁARI (1,2) un studiu mai sistematic a fost efectuat între anii 1955-1966, de către ornitologul L. KOVÁTS (5) în urma căruia zona a fost declarată rezervație naturală prin Hotărârea nr. 120/1980 a Comitetului Executiv al Consiliului Popular Județean Harghita. Noi am început continuarea observațiilor ornitologice a rezervației din anul 1980, cu scopul de a efectua observații faunistice și fenologice asupra speciilor de păsări din zonă.

Refugiul ornitologic Sânpaul, se găsește în Valea Homorodului Mare, lângă comuna Mărtiniș satul Sânpaul, în direcția SE de municipiul Odorheiu Secuiesc, la o distanță de 21 km de oraș.

Această zonă cuprinde o suprafață de cca. 300 de hectare, teren pe care în prezent se găsesc amenajate heleștee pe o suprafață de cca. 300 de hectare de cca 180 de ha., pe restul suprafețelor se găsesc pășuni naturale și terenuri arabile.

Teritoriul cercetat are o altitudine care variază de la 440 m, până la 718 metri, deasupra mării.

Vegetația lemnoasă aproape în totalitate, iar suprafețele acoperite cu papură și stuf odată cu intensificarea pisciculturii, cu toate că în zilele noastre aceste suprafețe reprezintă încă un loc important pentru cuibărirea a câtorva specii acvatice de aici.

Observațiile sistematice ale avifaunei zonei le-am început din anul 1980. Înaintea începerii amenajării zonei pentru piscicultură intensivă, lucrări care au luat amploare din anul 1983. În total am efectuat un număr de 282 deplasări, a căror durată varia între câteva ore și câteva zile. Avifauna zonei a fost cercetat prin observații directe cu binoclu, prin observații făcute asupra pontelor găsite la diferite specii și prin prinderea păsărilor în vederea înelării lor. În numeroase ocazii s-au făcut fotografiile despre speciile de păsări mai rare, pentru dovezi de apariție în zona cercetată. În perioada cercetărilor noastre, zona a fost vizitată

de majoritatea ornitologilor din interiorul țării, efectuând observații comune precum și inelări.

În decursul observațiilor noastre, am obținut următoarele date faunistice statistice: până-n data de octombrie 1983, (realizarea primelor heleștee) am înregistrat 134 specii de păsări, dintre care 49 de specii de păsări acvatice, ca până-n astăzi (octombrie 1987), am înregistrat în total prezența a 213 specii de păsări, dintre care 95 de specii de păsări acvatice. Datele includ și observațiile anterior publicate. În lucrarea de față redăm datele noastre din perioada cercetată despre câteva specii acvatice considerate mai rare pentru interiorul țării, sau chiar pentru întreaga țară. Enumerarea speciilor am făcut după Nomenclatorul Păsărilor din România, 1972, București.

1. **Gavia stellata (Pont.) 1763.** 06.XI.1983 și 12.XI.1983, câte un ex., 04.XII.1984, 1 ex., 04-06.IV.1985, 2 exemplare, toate în penaj de iarnă.

2. **Gavia arctica (L.) 1758.** 23-26.X.1980, 1 ex. în penaj de vară, 01.XI.1984, 1 ex., în penaj de iarnă, 20.X.1985, 2 ex. în penaj de vară, 29.X.'85, 1 ex., în penaj de iarnă, 12.X.1986, și 09.XI.'86 câte un ex. în penaj de iarnă.

3. **Phalacrocorax carbo (L.) 1758.** 14-15.IV.'84 3 ex., 20.IV.'84 1 ex., 27.III.'85 4 ex., 28-29.VI.'86 3 ex., 04.VIII.'86 1 ex., 15-16.VIII. 2 ex., 04.V.'87 2 ex., 01-03.IX.'87 1 ex.

4. **Phalacrocorax pygmaeus (Pall.) 1773.** 12-14.IV.'84. 1 ex.

5. **Egretta alba (L.) 1758.** Deținem peste 20 de apariții, majoritatea datelor provin din lunile de toamnă, doar trei date avem din primăvară. În general am observat exemplare singuratic.

6. **Plegadis falcinellus (L.) 1766.** 02.V.'85 1 ex., 08.V.'85 4 ex., 04.IV.'87 1 ex.

7. **Platalea leucordia (L.) 1758.** 05-11.V.'85 3 ex., 13.V.'85 2 ex., 25.V.'85 1 ex., 19.IV.'86, 26-28.IV.'86, 03-04.V.'86 4 ex.

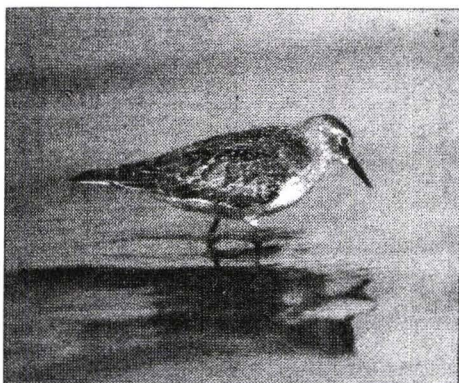
8. **Cygnus olor (Gm.) 1789.** 24.III.'85 4 ex., 28.IV.'85 2 ex., 07.VII.'85 1 ex., 04.IV.'87 1 ex.

9. **Cygnus cygnus (L.) 1758.** 05-06.IV.'86 1 ex.

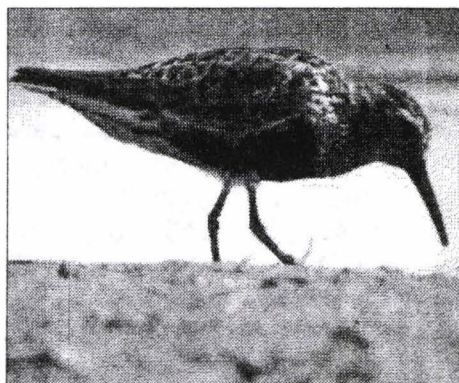
10. **Tadorna tadorna (L.) 1758.** 05.IV.'84 3 ex., 12-18.IV.'87 1 ex.

11. **Branta ruficollis (Pall.) 1769.** 12.IV.'87 1 exemplar.

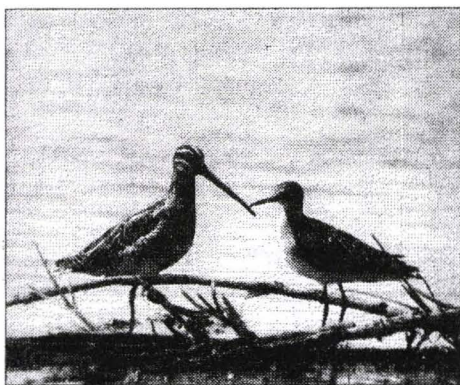
12. **Anas crecca crecca (L.) 1758.** Specia este prezentă din anul 1981, și în lunile de vară într-un efectiv de 1-2 pereche, numărul exemplarelor mascul se ridică începând din luna iunie la max. 16 exemplare, probabil cu exemplare care năpârlesc aici, exemplare imature apar în luna iulie (07.VII.1985, o femelă cu patru păsări imature). Pasajul speciei începe deja în luna august, când apar primele cârduri de păsări din zonele vecine. Pasajul de primăvară începe cu pasajul speciei **A. querquedula** la sfârșitul lunii februarie începutul lunii martie, și ține până la mijlocul lunii aprilie (5).

1. **Calidris terminikii (Leisl.) 1812.**
(Fugaci pitic - specie rară de pasaj)

2. **Calidris alpina (L.).** (Fugaci-de-
țârm, specie de pasaj).

3. **Gallinago gallinago (L.) 1758 și**
Tringa glareola (L.) 1758. (Becațină
comună și Fluierar-de-zăvoi - cele mai
frecvente limicole de pasaj)

4. **Rallus aquaticus (L.) 1758.** Cârstel
de baltă (specie cuibăritoare)

Foto. dr. SZABÓ JÓZSEF

- 13. *Aythya fuligula* (L.) 1758.** Deținem peste zece date de apariție, majoritate datelor provin după anul 1983, din lunile aprilie, mai și iunie. Numărul exemplarelor variază între 1-10 exemplare.
- 14. *Aythya marila* (L.) 1761.** 1 exemplar masculin 01.IV.'84 împreună cu specia *Aythya ferina*.
- 15. *Somateria mollissima mollissima* (L.) 1758.** 2 exemplare de sex femel în data de 22.IX.'84 din care un exemplar a fost găsit mort în data de 24.IX. și a ajuns la colecția muzeului din Tg. Mureș. Exemplarul celălalt a fost prins și mâncat de pescari!
- 16. *Mergus albellus* (L.) 1758** 24.XI.'84 1 ex., 27-31.III.'85 2 ex., 03.XI.'85 1 ex., 29-31.III.'86 1 exemplar, toate în penaj de femelă sau imatur.
- 17. *Mergus merganser* (L.) 1758.** O pereche în data de 18.III.1984.
- 18. *Mergus serrator* (L.) 1758.** 01.V.'84 7 ex. masculi, 1 ex. femelă, 02.V.'84 exemplare masculi, 09.XI.'86, 1 ex. femel sau imatur, 03-04.X.'87 1 ex. femel sau imatur.
- 19. *Grus grus* (L.) 1758.** 28.X.'83 8 exemplare.
- 20. *Haemathopus ostralegus* L. 1758.** Între 01-16.V.'84 1 exemplar, 04.IV.'84 1 exemplar.
- 21. *Pluvialis apricaria altifrons* (C.L. Brehm) 1831.** 27.III.'83, 18 ex., 13.XI.'84 4 ex., 27.III.'85 11 ex., 30.III.'85 1 ex., 24-25.V.'86 1 ex., 29.III.'87 8 ex., 04.IV.'87 1 ex.
- 22. *Pluvialis squatarola* (L.) 1758.** Observat în mod regulat începând din anul 1984, în lunile mai, iunie, august, septembrie, octombrie și noiembrie în general în 1-2 exemplare. Maximum 7 exemplare în data de 02-03.X.1985.
- 23. *Arenaria interpres* (L.) 1758.** 05-07.V.'84 1 ex., 26.V.'85 1 ex., 31.VIII.-02.IX.'85, 2 exemplare, 17-18.V.'86 1 exemplar.
- 24. *Calidris temminckii* (Leisl.) 1812.** 18.VII.'82 1 ex., 06-08. IX.'85 5 ex., 13-14.IX.'85 2 ex., 30.IV.'86 1 ex., 10-12.V.'86 1 ex., 04.VIII.'86 1 ex., 11.VIII. 1 ex., 16.VIII.1 ex.
- 25. *Calidris alba* (Pall) 1764.** 30.IX.'84 3 exemplare (a treia observație documentată a speciei în Transilvania-Klemm in lit.), 13-14.IX.'85. 3 exemplare, 17-20.IX.'85 1 ex., 18.V.'86 2 ex., 13-14.IX.'86 2 ex., și patru exemplare cu semn de întrebare în data de 26-27.IX.'87.
- 26. *Limicola falcinellus falcinellus* (Pont.) 1763.** 16.VIII.'84 2 ex., 17-18. VIII.'85 2 ex., 06-08.IX.'85 1 ex., 11.VIII.'86 2 ex., 16.VIII.'86 3 ex., 01-02.VIII.'87 1 ex., 01-03.IX.'87 1 exemplar.
- 27. *Tringa stagnatilis* (Bechst.) 1803.** Într-un număr mic este observat în mod regulat în lunile IV, V și mai rar în august și septembrie. Numărul maxim observat 9 exemplare în data de 24.IV.1980.
- 28. *Numenius phaeopus* (L.) 1758.** Un exemplar a fost observat în data de 30.III.'84 în compania unui exemplar de *Numenius arquata*.

- 29. Gallinago media (Lath.) 1787.** Prima observație sigură a speciei în această zonă a fost în data de 02.V.'87 1 exemplar.
- 30. Recurvirostra avosetta L. 1758.** 28.III.'84, 11.V.'84 1 exemplar.
- 31. Glareola praticola praticola (L.) 1766.** 2 exemplare în data de 16.V.1987 în compania unui grup de chirighițe. Aceste două exemplare de ciovică ruginie, se așeza destul de des pe arătura din apropiere.
- 32. Larus melanocephalus Temm. 1820.** 30.IV.-02.V.'86 2 ex., adulte, care au mai fost observate de câteva ori până-n data de 18.V.'86.
- 33. Larus fuscus fuscus L. 1758.** 05-06.IV.'86 1 ex. adult, 10-12.V.'86 1 ex., 31.V.'86 1 ex., 31.V.'87 1 ex., 04-05.VII.'87 2 ex. toate de culoarea ad.
- 34. Larus canus L. 1758.** A fost observat mai mult de cincisprezece într-un număr de 1-4 exemplare, atât adulte cât și imature, în lunile martie, aprilie, mai, octombrie și noiembrie.
- 35. Rissa tridactyla (L.) 1758.** 03.XI.'84 a fost observat un exemplar este observat în zonă încă din mijlocul lunii octombrie.
- 36. Hydroprogne tschegrava (Lepechin) 1770.** 05.IV.'84 1 ex., 06.IV.'84, 27.IV.'85 3 ex., 05-06.IV.'86 1 ex., 16.V.'87 1 ex., 13-14.VI.'87 1 exemplar.
- 37. Gelocheidon nilotica nilotica (Gmel.) 1789.** 20.IV.'83 1 ex., 13.VII.'83 1 ex., 05.V.'84 3 ex., 30.VI.'84 5 ex., 02.V.'85 1 ex., 21-23.VI.'85 3 ex. 23-25.VIII.'85 2 ex., 31.V.-01.VI.'86 2 ex., 28-29.VI.'86. 1 ex., 04-05.VII.'87 4 exemplare.

Concluzii

Amenajarea unor eleștee în zona Sânpaul a dus la o creștere însemnată a numărului de specii de păsări acvatice observate în zonă. După cum reiese din date arătate, o serie de specii de păsări considerate rare sau accidentale pentru România sau doar pentru Transilvania, par să treacă în mod regulat în timpul pasajului prin această zonă, cum sunt speciile **Gavia arctica**, **Phalacrocorax carbo**, **Egretta alba**, **Platalea leucordia**, **Aythya fuligula**, **Pluvialis apricaria**, **Pluvialis squatarola**, **Calidris alba**, **Limicola falcinellus**, **Tringa stagnatilis**, **Larus fuscus**, **Larus canus**, **Hydroprogne tschegrava** și **Gelocheidon nilotica**.

Alte specii considerate rare sau accidentale, după observațiile noastre, mențin situația lor și în zona Sânpaul, așa sunt speciile: **Gavia stellata**, **Phalacrocorax pygmaeus**, **Plegadis falcinellus**, **Cygnus olor**, **Cygnus cygnus**, **Tadorna tadorna**, **Branta ruficollis**, **Aythya marila**, **Somateria mollissima**, cele trei specii de **Mergus**, **Grus grus**, **Haemathopus ostralegus**, **Arenaria interpres**, **Calidris temminckii**, **Numenius phaeopus**, **Gallinago media**, **Recurvirostra avosetta**, **Glareola pratincola**, **Larus melanocephalus** și **Rissa tridactyla**.

Ca și o specie nouă cuibăritoare s-a găsit specia **Anas crecca** și în această zonă. În literatura de specialitate însă se găsesc date care presupun cuibărirea speciei încă din anii '70 în țară. (BABUȚIA și FILIPAȘCU).

Din datele noastre reiese clar, că observațiile avifaunistice sunt actuale și în zilele noastre, când terenurile mlăștinoase sunt supuse puternicelor schimbări intervenite în urma acțiunii omului, în direcția desecării acestor terenuri, sau în contra, amenajarea terenurilor pentru piscicultură. În fiecare caz, intervenția omului aduce după sine dereglarea echilibrului biologic ale acestor terenuri, schimbările în fauna acestor terenuri vor fi, esențiale. Cunoașterea și ocrotirea acestor zone umede, mlăștinoase este de datoria noastră, pentru păstrarea nealterată a bogăției faunistice a țării.

ORNITHOLOGICAL OBSERVATIONS REGARDING THE AQUATIC FAUNA OF THE: "SÂNPAUL ORNITHOLOGICAL REFUGE" NATURE RESERVE, HARGHITA COUNTY

Sumarry

The autor makes an inventory of the aquatic species which stay here during migration, as well as accidental appearances comprising the greatest rarities of the Romania avifauna (*Anas crecca* has been identified as new breeding species).

BIBLIOGRAFIE

1. KEVE, A., (1973): Auszug aus den ornithologischen Tagebüchern N. Vasváris aus Siebenbürgen; Beitr. Vogelk. 19.2/3, pag.194-206.
2. KOVÁTS, L., (1970): Date ornitologice inedite sau puțin cunoscute din depresiunea Baraolt jud. Covasna, Rev. Muz. A. VII, nr. 6.
3. KOVÁTS, L., (1975): Observații ornitologice în zona sărăturilor de la Sânpaul de pe valea Homorodului Mare Tibiscus, St. Nat., Muz. Banatului Timișoara, p. 129-137.
4. SZABÓ, J.,: A Homoródszentáli sósmocsár madárvilága, Manuscris.
5. SZABÓ, J., : Date privitoare la cuibărirea raței mici (*Anas crecca*) în RSR VPS în curs de apariție.

Adresa autorului:

Dr. vet. SZABÓ JÓZSEF
4150 Odorheiu Secuiesc
Intr. Tihadar nr.3/12
jud. Harghita
România